

INLEDNING

Länsstyrelsen i Uppsala län har 1984-05-24 med stöd av 10 och 11 §§ lagen om vattenförbund, förordnat civilingenjören Lars-Ove Lingström, Saltsjöbaden som förrättningsman för bildande av ett vattenförbund för Fyrisån.

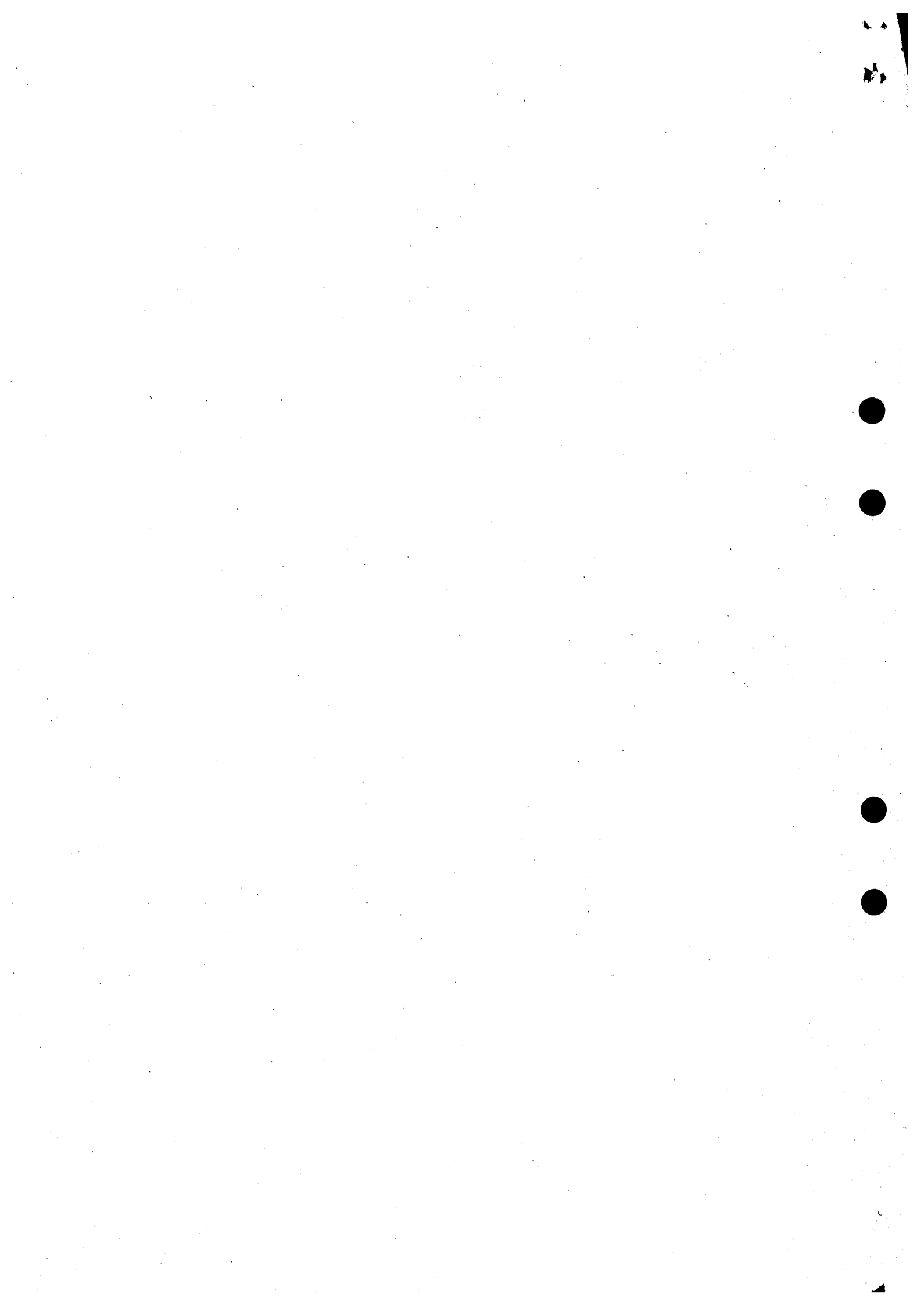
Länsstyrelsens beslut har föregåtts av en inventering av vissa frågor rörande bildande av ett vattenförbund som genomförts av Fyrisåns vattenvårdsförbund. Förbundet hemställde 1982 genom remisser om ställningstagand från intressenter och presumtiva sakägare vilket slutligen resulterade i en ansökan från Uppsala kommun. (KF enligt beslut 1983-12-12 § 314).

Förrättningsmannen har som godemän tillkallat nämndemännen Harry Johansson och Börje Norling, båda från Enköping.

Förrättningsmannen och godemännen benämns i fortsättningen av detta utlåtande gemensamt "synemännen".

Under förrättningen har samråd skett med länsstyrelsen, med kommuner, industrier och representanter för Fyrisåns vattenvårdsförbund samt med övriga företrädare för olika grupper och intressen.

	sid
Fyrisån och dess nederbördsområde	2
Intressen med anknytning till Fyrisån	3
Förutsättningar för bildande av vattenförbund för Fyrisån	9
Verksamhetsområde	11
Vattenförbundets verksamhet	13
Medlemskretsen	18
Förbundsavgift	23
Andelstal	25
Ändringar av andelstal, ny förrättning	30
Vattenförbundets organisation m m	31
Verkställighet. Besvärshänvisning m m	32

FYRISÅN OCH DESS NEDERBÖRDSOMRÅDE

Allmänt om Fyrisån

Fyrisåns avrinningsområde har en sammanlagd yta av 1.982 km². Den totala sjöarealen uppgår till 43,2 km². Fyrisån mynnar i den del av Mälaren som benämns Ekoln och kan uppdelas i två grenar: Huvudfåran med dess biflöden norr om Uppsala (Vendelån, Vattholmaån, Junkilsån och Björklingeån) och den andra grenen som utgörs av Sävjaån med Storån och Funboån m fl tillflöden. Vattenområdet är till helt övervägande del beläget inom Uppsala län och berör i huvudsak kommunerna Östhammar, Tierp och Uppsala. Inom området finns 12 sjöar större än 1 km², vilka redovisas i bilaga 2. Fyrisåns avrinningsområde och berörda kommuner redovisas i bilaga 3a och b.

Medelvattenföringen vid Fyrisåns utlopp till Mälaren uppgår till 16 m³/s, varav Sävjaån svarar för ungefär 6 m³/s. Se vidare värden i bilaga 2. Inom området finns det 34 dammar av vilka 6 är belägna i Sävjaån. Det finns i Fyrisån sex regleringsmagasin, varav Slagsmyren-Hammardammen med 3,3 Mm³ av totalt 7,8 har störst betydelse.

Kommuner och industrier utnyttjar Fyrisån både som ytvattentäkt och som recipient. Jordbruket utnyttjar ån som recipient för markavvattning och tar även vatten i anspråk för bevattning. Stora delar av vattensystemet har betydande rekreativvärden och naturvärden. Delar av Fyrisån, dess biflöden och sjöar arrenderas av fiskeföreningar.

När det gäller tillgången på vatten inom området har såväl statens naturvårdsverks inventering (1978) som "Mark och vatten 2" (SOU 1979:54) betecknat vattensystemet som ett bristområde. Detta tillsammans med en påtaglig efterfrågan och viss konkurrens om vattnet har bidragit till att nämnda utredningar anser Fyrisåns avrinningsområde vara i behov av speciella planeringsinsatser.

Fyrisån och sjöarna inom nederbördsområdet är väl dokumenterade. Se vidare bilagd litteraturförteckning. (Bil 12.) En sammanfattande beskrivning av Fyrisån och dess nederbördsområde återfinns i bilaga 1.

INTRESSEN MED ANKNYTNING TILL FYRISÅN

1. Vattenkraft

För närvarande finns i Fyrisån och dess biflöden icke några i drift varande vattenbyggnader, som utnyttjar vattenkraften. En förteckning för dammar återfinns i bil 3c. En inventering gjordes 1976 och redovisas i publ nr 30 av Kommittén för Mälarens vattenvård. Nyare kompletterande uppgifter finns i meddelande från länsstyrelsen i Uppsala län nr 3/1987, "Trösklar till sjöar och vattendrag i Uppsala län".

En av Uppsala Energi AB utförd utredning 1984 om eventuell utbyggnad av vattenkraft visar att möjligheterna att utnyttja vattenkraften är små och ger fn ringa ekonomiskt utbyte.

Efter önskemål av intressenter vid Ulva Kvarn har kommunen sökt tillstånd att utnyttja vattenkraften genom utbyggnad vid Ulva Kvarn. Vattendomstolen har i mars 1988 meddelat tillstånd till företaget. Ett företag, Ulva kraft AB, har därefter träffat avtal med Uppsala kommun om att bygga tillståndsgiven kraftstation vid Ulva.

2. Torrlägningsintresset

Inom Fyrisåns nederbördsområde finns ett mycket stort antal markavvattnings/vattenavlednings- och dikningsföretag.

De närmast berörda återfinns förtecknade i bil 4. Samtliga kan vara medlemmar i ett vattenförbund, men åtskilliga av dem är så belägna inom avrinningsområdet eller är så små att medlemskap tillsvidare inte synes nödvändigt.

3. Kommuner och industrier

Fyrisån och dess biflöden utnyttjas som recipient för avloppsvatten från kommunala reningsverk i Uppsala, Östhammar och Tierp samt från några industrieföretag. En förteckning över dessa avloppsutsläpp, redovisas i bil 5a, 5b och 6.

4. Bevattningsintresset

Inom Fyrisåns nederbördsområde förekommer bevattning av jordbruksmark i viss omfattning. Tillstånd enligt vattenlagen till ifrågavarande bevattning har medgivits i den omfattning som framgår av bil 7. Vissa tillstånd har förfallit och en del andra har inte utnyttjats. Rapporteringen av utnyttjade rättigheter till bevattning är ofullständig, särskilt för de senaste åren. (Diagram över bevattning bil 10.)

I en utredning som utförts av "Kommittén för Mälarens vattenvård" publ nr 34 1980, Lars Edenman, redovisas nuvarande och bedömda framtida problem. (Kap 5.) Enligt en bedömning som gjordes år 1973 (Linnér och Johansson, Lantbrukskontakt, Uppsala län nr 1 1973) ansågs som realistiskt att räkna med en bevattnad åkerareal av minst 3000 ha dvs drygt 1000 ha mer än vad som då var fallet i Fyrisån uppströms Ulva. Intresset för bevattning har emellertid under senare år markant avtagit och fn utnyttjas endast ett mindre antal bevattningstillstånd.

I ovannämnda publ nr 34 förutsågs att bevattningsbehovet icke skulle kunna helt tillgodoses under vissa torrår. För att kunna bedöma denna fråga måste man ta med i bilden i vilken grad Fyrisån utnyttjas som vattentäkt.

5. Vattentäkter, vattendomar m m.

Vattendomar för kommunal vattenförsörjning avseende uttag ur Fyrisån är förtecknade i bilaga 8. Delar av domslut redovisas även där. Innebörden är att en stor del av Fyrisåns lågvattenföring är reserverad för främst den kommunala vattenförsörjningen.

Vidare har Uppsala kommun i vattendom 1977 medgivits rätt att i sjön Tämnaren reglera avrinningen så att ett magasin finns tillgängligt för överföring av vatten till Fyrisån genom pumpning av max 1000 l/s. Detta överförda vatten - liksom Fyrisåns eget vatten - nyttjas för infiltration i Uppsalaåsen för att öka den möjliga mängd grundvatten som kan uttagas. Bil 8:d.

Under de år som gått sedan Uppsala kommun erhöill tillstånd till överföring från Tämnaren har överpumpning skett i följande omfattning.

Överpumpade vattenmängder från Tämnaren till Fyrisån.

År	m ³	startdag	År	m ³	startdag
1977	5 500	15/7 prov	1983	2 971 000	18/7
78	0		84	950 000	21/6
79	103 000	15/8	85	2 093 000	26/6
80	1 538 000	18/6	86	1 339 200	30/6
81	0		87	216 000	17/7
82	5 485 800	28/7	88	1 627 200	17/6, 27/6

Överledning har hittills erfordrats i betydligt mindre omfattning än domen medgivit. Orsakerna härtill är dels ett flertal relativt nederbördsrika år dels att det verkliga behovet av dricksvatten inom Uppsala kommun icke ökat i den takt som prognoserna 1975 utvisade.

I diagram (bil 10) redovisas utöver lantbrukets bevattning även vid vilka tidpunkter och med vilka mängder som vatten har överpumpats från Tämnaren till Fyrisån. Det kan konstateras att någon nämnvärd konkurrens ännu inte förekommit mellan dessa intressen.

Situationen för såväl kommunen som lantbruket är således bättre än prognoserna förutsåg. Utvecklingen behöver dock följas upp. Dels därför att Uppsala anger att kommunens tillväxt innebär att tillståndsgiven vattenöverledning kommer att utnyttjas inom överskådlig tid. Dels därför att jordbruksbevattningen - om än av liten omfattning - utsträcker längre fram på sommaren och har förskjutits från stråsåd till vallar och specialodlingar.

6. Fiskeintresset

Fisket i Fyrisåns vattensystem bedrivs främst som sport- eller husbehovsfiske. Sportfisket är koncentrerat till Fyrisåns nedre lopp samt till ett fåtal sjöar. Husbehovsfisket utövas i regel med stöd av enskild fiskerätt och har en effektivare inriktning än sportfisket även om inslaget av rekreation är påtagligt. Husbehovsfisket är ringa och koncentrerat till sjöarna. Något egentligt yrkesfiske förekommer inte längre.

Vidare fiskas en del i Mälarfjärden Ekoln och det bör noteras att många av fiskarterna därifrån vandrar upp för lek i Fyrisån och Sävjaån. Huvudsakligen avser fisket gädda, abborre, gös, ål, lake samt vitfisk (braxen, mört, id, sarv etc).

Fiskeorganisationer uppräknas i bilaga 9a. En närmare beskrivning av fisket i Fyrisåns vattensystem återfinns i bilaga 9b.

7. Bad och båtsport, båttrafik

Friluftsbad är inom Uppsala utrett och noggrannt redovisat i en utredning av Uppsala kommuns fritidsförvaltning daterad 1984-11-15. De mest frekventerade baden är Skarholmen i Ekoln, Storvad, Funbosjön och Trehörningen vid Fjällnora. Inom Tierp och Östhammars kommuner förekommer flitigt utnyttjade badplatser bl a i Vendelsjön, Stordammen, Dannemorasjön samt vid Österbybruk.

Från Mälaren till Uppsala är Fyrisån farled. Hamnen i Uppsala är av betydelse och genom en genomgripande kajombyggnad som utfördes 1983-84 möjliggöres fortsatt sjöfart. Fartyg med 3,20 m djupgående, maxlängd 45 m och totalt lastande uppemot 450 ton trafikerar ån. Totala trafiken på Uppsala hamn redovisas i tabell 9c.

Vidare kan noteras att Fyrisån är farbar med kanot från Uppsala och mot dess källflöden. Organiserad uthyrning av kanoter förekommer. Även Sävjaån är farbar med kanot. Ekolnsviken är livligt utnyttjad för segling och annan båtsport.

8. Naturskydd

Fyrisån och dess bivattendrag utgör i landskapet ett värdefullt naturområde. Vissa delar av åsträckan har inventerats och skyddats. En del lokala områden är särskilt natursköna och av betydelse både för landskapets invånare och för turister.

Bland de mera intressanta och välkända delarna av Fyrisån och dess biflöden förtjänar följande att särskilt omnämnas (referens: Maud Wallsten, sekr i Fyrisåns vattenvårdsförbund):

Närmast Mälaren utmed farleden Uppsala - Ekoln finner man Nedre och Övre Föret. Dessa partier av ån är geologiskt intressanta och utgör kända fågellokaler för såväl häckande som rastande fågelarter. I Nedre och Övre Föret sker en sakta uppgrundning och igenväxning. Vid Ultuna må omnämnas den naturliga och alltjämt "aktiva" vattenkälla som trots alla uttag ur Uppsalaåsen ständigt bidrar med grundvatten till ån.

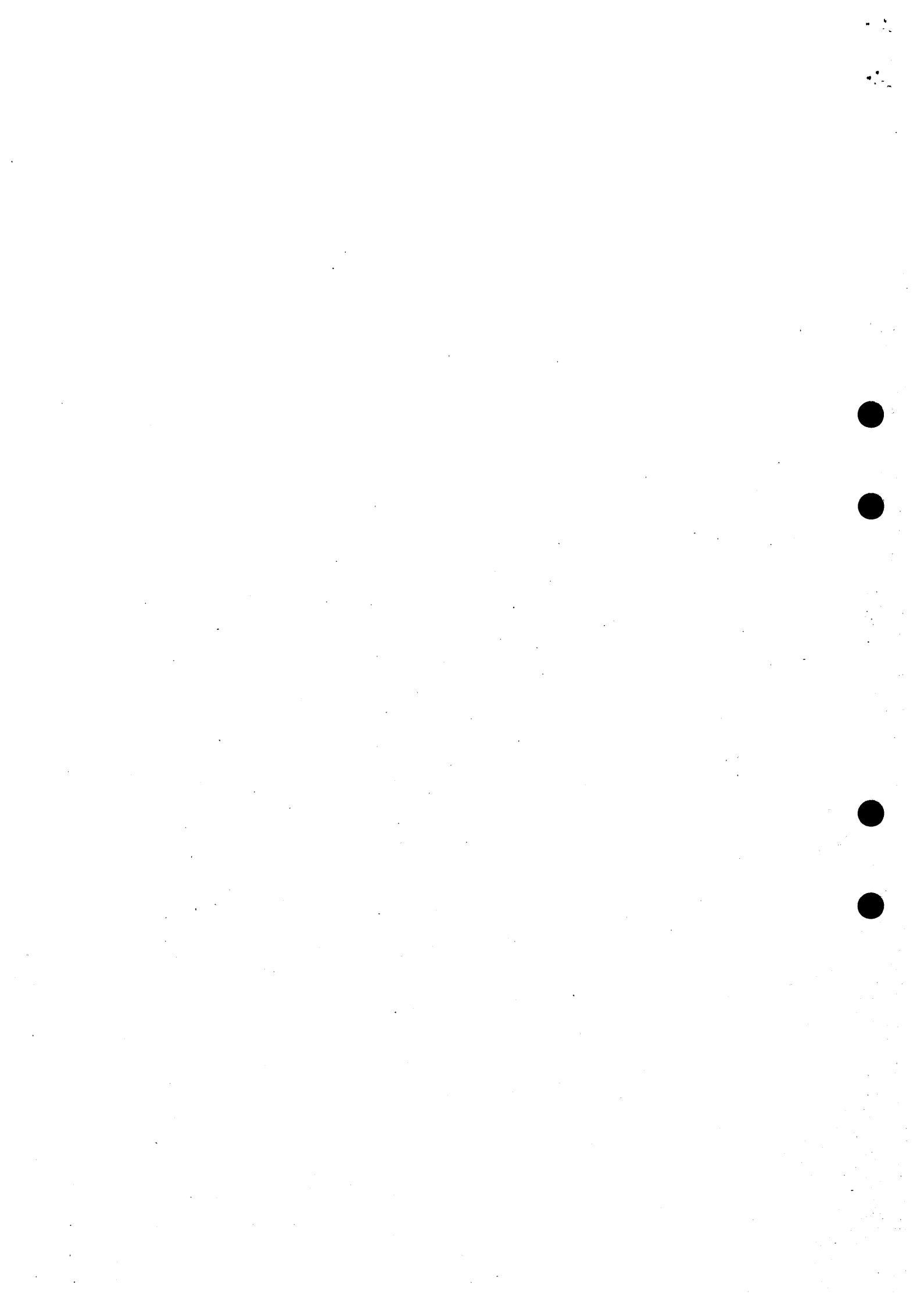
Uppströms om Uppsala framrinner ån genom slättlandskapet. Ån är bitvis ganska djupt nederoderad med intressanta natursköna raviner och slänter. Ulva Kvarn med fallet och omgivande natur är värdefullt att bevara och skydda från intrång.

Norr ut finner man vackra partier utmed ån vid Ensta, Fyrisvall och Ekeby. Vid Husby och även på några andra ställen utmed ån finns våtmarker, som anses värdefulla. Dannemorasjön är en av de få större sjöarna i Fyriså-systemet. Sjön anses av flera intressenter böra bli föremål för reglerande åtgärder för att förhindra total igenväxning. Man vill därmed förbättra ett avtagande fiske och framförallt behålla sjön levande i landskapet. Upplandsstiftelsen har tagit initiativ till utredning om Dannemorasjön. Östhammars kommun har i samråd med stiftelsen för avsikt att ansöka hos vattendomstolen om tillstånd till höjning av Dannemorasjön.

Jumkilsån är unik i landskapet på grund av sin jämförelsevis stora höjdskillnad från källflödena till utloppet i Fyrisån. De natursköna bäckravinererna med forsar och fall är av värde att bevara.

Nämnas bör vidare att Långsjön vid Björklinge uppmärksammats för sitt klara vatten. Delar av Funboån har intressant och vacker natur medan Trehörningen och Ramsen med Fjällnora är uppskattade både sommar och vinter.

Fyrisåns betydelse som ett omistligt inslag i stadsmiljön är väl omvittnat i ord och bild. De anläggningar - dammar, kajer m m - som finns inom staden måste underhållas, så att årummet förblir en integrerande del i stadsmiljön.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BILDANDE AV VATTENFÖRBUND FÖR FYRISÅN

Ett vattenförbunds uppgift är, enligt lagen om vattenförbund, att genom rensning, vattenreglering eller andra vattenvårdande åtgärder främja ett från allmän eller enskild synpunkt ändamålsenligt utnyttjande av vattnet inom förbundets verksamhetsområde. Vattenförbund får bildas endast när det är av väsentlig betydelse från allmän eller enskild synpunkt att samverka i sådan form sker för att främja utnyttjandet av vattnet inom verksamhetsområdet. Om de som kan vara medlemmar i förbundet mera allmänt motsätter sig förbundsbildningen och har beaktansvärda skäl härför, får vattenförbund inte bildas (5 §) såvida inte behovet av förbundsbildning är synnerligen angeläget från allmän synpunkt.

Synemännens överväganden

I de remissyttranden som föregick Uppsala kommuns framställning till länsstyrelsen i Uppsala län framhölls behovet av en förbundsbildning. De flesta som yttrade sig var positiva till en förbundsbildning och länsstyrelsen ansåg att en förbundsbildning var angelägen.

Endast få av remissvaren innebar någon egentlig erinran mot en förbundsbildning. Några menade sig veta för litet om de ekonomiska konsekvenserna och anförde därför inte något slutligt ställningstagande till ärendet.

Under förberedelsetiden har förrättningsmannen haft samråd med olika av ärendet berörda parter.

De synpunkter som lämnats - såväl vid förrättningsammansammanträdet 87-03-09 som vid tidigare förfrågningar och samråd - bekräftar, med något enstaka undantag, en positiv inställning till att ett vattenförbund bildas. Synemännen anser därför att 5 § lagen om vattenförbund inte utgör hinder mot en förbundsbildning. Delägarna i Sävjaåns vattendragsförbund vill inte ingå i ett vattenförbund för Fyrisån. Synemännen har därför berört denna fråga dels nedan och dels i avsnitten "Verksamhetsområde" och "Medlemskretsen". Vad sedan angår frågan, om det är av väsentlig betydelse från allmän eller enskild synpunkt att samverka i ett vattenförbund sker för att främja utnyttjandet av vattnet i Fyrisåns vattensystem, anför synemännen följande:

Fyrisån är inte i alla delsträckor underhållen vad gäller vegetationsbekämpning och rensning. Vissa dammanläggningar är i behov av översyn eller utrivning.

Att behålla och om möjligt förbättra vattenkvalitén i Fyrisån är av stor betydelse inte minst för den kommunala vattenförsörjningen. Det är därför viktigt att följa åns status genom fortlöpande kontroll och att söka samordna olika åtgärder som kan påverka förhållandena och att ordna med vattenhushållningen.

Fyrisåns mycket varierande vattenföring innebär - utöver risken för översvämningar - också att vattenföringen tidvis är mycket liten. Härigenom uppstår brist för vattenförsörjningen och vidare försämras vattnets beskaffenhet genom att utspädningen av utsläppt avloppsvatten tidvis blir otillräcklig. Uppsala kommun har för den närmast överskådliga tiden säkrat den kommunala vattenförsörjningen genom den tillståndsgivna regleringen och magasineringen i sjön Tämnaren. Genom överpumpningen till Fyrisån förbättras även de sanitära förhållandena på därav berörda åsträckor. Behovet av jordbruksbevattning och dess varierande storlek vid olika tidpunkter behöver klarläggas liksom dess inverkan i olika delar av åsystemet. Genom att tillvarataga möjligheterna till reglering och magasinering av vattnet inom nederbördsområdet, genom prognoser över tillrinning och vattenbehov och genom samarbete mellan kommunala intressen och lantbrukets företrädare bör det vara möjligt att hushålla med vattenresurserna så att de räcker för alla parter i överskådlig tid.

Sävjaåns vattendragsförbund anser att Fyrisåns vattenförbund inte skall omfatta Sävjaån. Synemännen har konstaterat följande: Sävjaåns vattendragsförbund omfattar vad gäller underhåll flera centrala delar av ån och dess biflöden. Däremot är Sävjaåns vattendragsförbund inte engagerat i den pågående vattenprovtagningen. Kommunala utsläpp finnes som framgår av redovisningen i bil 5a och b. Därutöver finnes Uppsala kommuns deponeringsanläggning vid Hovgården, som medför utsläpp av lakvatten. Inom Sävjaåns avrinningsområde utgör Långsjön, vid Länna-Almunge, vattentäkt för ett känsligt kommunalt ytvattenverk. Befintliga dammanläggningar behöver ses över, eventuella regleringsmöjligheter utredas och vattenhushållningen samordnas. Dessa skäl, liksom Uppsalas yrkande att Sävjaån skall tas med, talar enligt synemännens mening för att Sävjaån skall ingå i vattenförbundet. (Viss begränsning liksom skälen härför redovisas längre fram i detta utlåtande.)

Med hänsyn till vad nu anförts anser synemännen att det från allmän och enskild synpunkt är av väsentlig betydelse att ett vattenförbund för Fyrisån kommer till stånd.

Synemännens beslut

Synemännen beslutar att ett vattenförbund för Fyrisån skall bildas. Även Sävjaån skall ingå i förbundet. Förbundets namn skall vara "Fyrisåns vattenförbund".

VERKSAMHETSOMRÅDE

Enligt 2 § lagen om vattenförbund skall ett verksamhetsområde bestämmas för förbundet, varvid området skall avgränsas efter vad som är lämpligt med hänsyn till förbundets ändamål samt de geografiska och hydrologiska förhållandena.

Synemännens överväganden

Synemännen har funnit att allt talar för att Fyrisåns vattenförbund skall omfatta den egentliga Fyrisåns avrinningsområde. Beträffande Sävjaån finnes följande att anföra:

Uppsala kommun har krävt

att vattenförbundet bildas för hela Fyrisåns och Sävjaåns avrinningsområde

att markavvattningsföretag som berör allmänna kommunala intressen skall ingå i förbundet.

Sävjaåns vattendragsförbund, består av en frivillig sammanslutning av nio stycken markavvattningsföretag. Som skäl att motsätta sig medlemskap i Fyrisåns vattenförbund har anförts bl a

att nuvarande organisation är fullt tillfredsställande

att ett vattenförbund för hela Fyrisån skulle bli en alltför stor organisation där "Sävjaåns" medlemmar skulle få svårt att vinna gehör för sina synpunkter

att man skulle drabbas av onödiga utgifter

att Sävjaån utgör en speciell enhet som endast berör Fyrisån på en kort sträcka strax före utloppet i Mälaren

att Sävjaåns vattendragsförbund är villigt samarbeta med Fyrisåns vattenförbund och därvid tillhandahålla uppgifter och utbyta erfarenheter

Med anledning härav anför synemännen följande:

Sävjaåns vattendragsförbund har alltsedan bildandet krävt och erhållit kommunalt bidrag som compensation för kommunala avloppsutsläpp m m. Sedan 1966 har långtidsavtal träffats om detta. Senaste avtalet som ingicks 1986, binder medlemmarna t o m 1995 och låser Uppsalas kostnadsandel fram till januari 1991. Underhållet är föredömligt på de sträckor som skötes enligt vattendragsförbundets planläggning. Såsom redovisats i tidigare avsnitt

finns det dock andra skäl och andra verksamheter än vattendragsförbundets underhåll som talar för att Sävjaån skall ingå i Fyrisåns vattenförbund. Emellertid kan det pga medlemmarnas bestridande övervägas att nu lämna det av Sävjaåns vattendragsförbund bedrivna underhållet utanför den verksamhet som skall utövas av Fyrisåns vattenförbund.

Vattenkvalitén i Fyrisån inklusive Sävjaån kontrolleras redan genom det program för samordnad recipientkontroll för Uppsala län som upprättats av länsstyrelsen (1983-12-26). I detta ingår även en provtagningsplats i Ekoln där Fyrisån mynnar. Synemännen finner det lämpligt att vattenförbundet övertar recipientkontrollen för hela Fyrisåns nederbördsområde liksom fortsätter kontroll av vattnet nedströms Fyrisåns mynning i Ekoln.

Enligt vad som framkommit vid samråd med förrättningsmannen räknar vattenvårdsförbundet, som tagit initiativ till bildandet av ett vattenförbund, med att förbundet skall övertaga den verksamhet som det nuvarande vattenvårdsförbundet bedriver. Synemännen finner detta fullt naturligt och lämpligt. (Frågor rörande Sävjaåns vattendragsförbund behandlas i följande avsnitt.)

Synemännens beslut

Verksamhetsområdet för Fyrisåns vattenförbund skall omfatta hela Fyrisåns avrinningsområde - sålunda även Sävjaån - och viss mindre del av Ekoln. Gränserna för verksamhetsområdet framgår av bifogade karta (bil 11).

VATTENFÖRBUNDETS VERKSAMHET

Vattenförbundets arbetsuppgifter kan tillsvidare vara recipientkontroll, vattendragsunderhåll och vattenhushållning. I framtiden kan förbundet komma att ta initiativ till ändrad vattenhushållning i sjöar, verkställa utredningar för att ansöka om nya eller ändrade vattendomar samt vidtaga åtgärder för att förbättra vattenkvalitén eller vattendraget i övrigt. Förbundet kan även verka som samordnande i frågor som väckes av enskilda intressenter exempelvis reglering och utnyttjande av vattenkraft.

De tre aktuella verksamhetsgrenarna behandlas nedan var för sig.

Beträffande fördelningen av kostnaderna för de olika verksamhetsgrenarna hänvisas till detta utlåtandes rubrik "Andelstal".

1. Recipientkontroll

Samordnad recipientkontroll i den omfattning som länsstyrelsen i program rekommenderat ombesörjes fn genom resp kommuners försorg. Vattenvårdsförbundet har tillstyrkt att den framtida recipientkontrollen för Fyrisån ombesörjes av det planerade vattenförbundet. Uppsala kommun vill behålla full kontroll och insyn över viss recipientkontroll med hänsyn till sina skyldigheter som huvudman för vattenförsörjning och avlopp inom kommunen. Vidare villkorar Uppsala sitt deltagande med att samverkansformer skall föreskrivas för användning av växtnäring och växtskyddsmedel där det kan påverka kommunens dricksvatten.

Synemännens överväganden

Enligt synemännens mening är det från allmän synpunkt lämpligt att nuvarande kontrollverksamhet inom Fyrisåns avrinningsområde övertas av vattenförbundet. Det underlättar också utvärderingen om samma laboratorium analyserat alla prover under ett år. Resultaten av kontrollverksamheten kan utnyttjas i vattenförbundets övriga verksamhet, exempelvis för information och vid frågor om underhåll och kostnadsfördelning. Recipientkontroll bör upptas som en av vattenförbundets verksamhetsgrenar. Uppsalas andel i verksamheten blir så stor att synemännen bedömer att det saknas grund för Uppsalas farhågor om otillräcklig insyn i recipientkontrollen.

Uppsalas villkor att verksamhetsgrenen recipientkontroll skall innehålla samverkansformer för användning av växtnäring och växtskyddsmedel innebär att förbundet skulle ställa krav på enskilda jordbrukare som enligt lagens bestämmelser kan tvingas vara medlemmar i förbundet endast om utläckningen från det enskilda jordbruket är av sådan storlek att ett medlemskap är av särskild betydelse för förbundets verksamhet. (Lagen om vattenförbund 3 § andra stycket.) Uppsala har varken påvisat eller påstått att det finns jordbruksföretag som ensamt ger så stor utläckning att det hitintills haft någon betydelse för Uppsalas konsumtionsvattenförsörjning. Uppsalas villkor kan inte accepteras.

Vattenförbundet kan utföra kontrolluppgifter som länsstyrelsen eller annan tillsynsmyndighet i framtiden överlämnar till förbundet. Härutöver bör förbundet vara oförhindrat att på eget initiativ genomföra recipientkontroll inom sitt verksamhetsområde utöver vad som följer av fastställda kontrollprogram om man så finner lämpligt, eller att i samråd med länsstyrelsen minska eller ändra dess omfattning. Vidare bör vattenförbundet verka för genomförande av de åtgärder som kan föranledas av recipientkontrollen. Synemännen vill vidare föreslå att det upprättas en beredskapsplan, så att skadorna av plötsliga oförutsedda utsläpp såvitt möjligt begränsas. Inom Uppsala har redan diskuterats sådan beredskap vid hot mot vattenförsörjningen.

Synemännes beslut

Fyrisåns vattenförbund skall som en av sina verksamhetsgrenar bedriva recipientkontroll inom förbundets verksamhetsområde samt verka för att vattnets kvalitet bevakas och förbättras.

2. Vattendragsunderhåll

Synemännens överväganden

Fn finns bestämmelser som reglerar underhållsskyldigheten med avseende på Fyrisån och dess bivattendrag endast för de begränsade avsnitt där något torrlägningsföretag är skyldigt tillse att vattendraget håller föreskrivna dimensioner. För att underhållet skall bli effektivt och resultera i en vattenavrinning som inte hindras av uppgrundning eller igenväxning krävs emellertid att underhållsåtgärderna sätts in där de gör mest nytta och i rätt tidoberoende av om det där finns något underhållsskyldigt torrlägningsföretag eller inte. Tillstånd av markägare och/eller vattendom kan erfordras. Där laga syneförrättning finns skall förbundet samråda med markavvattningsföretaget som har att bestämma om de själva skall ombesörja underhållsåtgärd eller om detta skall ske i vattenförbundets regi. Det är troligt att önskemålen kan variera beroende på om aktuell åtgärd avser enkel vegetationsbekämpning eller en fullständig grävmaskinsrensning.

Genom Uppsala kommun och dess gatukontor har sedan några år tillbaka utförts vegetationsbekämpning. Detta har gjorts för att motverka den ökade igenväxning som skett bl a genom näringstillförsel från avloppsutsläpp. Uppsala kommun har genom nya och bättre reningsverk minskat utsläppen av fosfor och kväve. Också inom Tierp och Östhammar har reningsverken förbättrats, likaså har kommunerna bidragit till åtgärder mot igenväxning. Genom planerat vattendragsunderhåll skapas förutsättningar för att åstadkomma en långsiktig lösning av underhållsfrågan. Förutom vegetationsbekämpning bör, på sträckor där igenslamning och/eller igenväxning gått längre, utföras erforderliga rensningsarbeten.

I Sävjaån har sådana arbeten utförts på ett föredömligt sätt inom vattendragsförbundets område. Detta har skett genom att grävmaskinsrensad åfåra systematiskt hållits i skick genom vegetationsbekämpningar. Genom sådan återkommande vegetationsbekämpning har behovet av grävmaskinsrensningar minskat jämfört med ursprunglig plan. Vad nedan anges om underhåll - och planläggning härför - gäller därför inte Sävjaån i de delar som handhas av Sävjaåns vattendragsförbund.

På grund av vad nu anförts bör en av vattenförbundets verksamhetsgrenar vara att upprätta och genomföra en plan för att genom rensningar och vegetationsbekämpning hålla Fyrisån och de större bivattendragen i fullgott skick.

Åtgärdernas omfattning och tidplanen för deras genomförande måste anpassas till de tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningarna. Vidare kan vid det praktiska genomförandet behöva beaktas vattenvårds- och naturvårdsaspekter.

Det kan också förutses att underhållsplanen kan komma att fortlöpande revideras, utsträckas och anpassas till rådande förhållanden.

Synemännens beslut

Fyrisåns vattenförbund skall som en verksamhetsgren utföra rensningar och vegetationsbekämpning i Fyrisån och dess större bivattendrag med målsättningen att hålla vattendragen i gott skick. Åtgärdernas omfattning och ungefärliga tider för deras genomförande anges i en av förbundet upprättad underhållsplan. Vid planens upprättande och genomförande skall tillses att underhållet av å-sträckor, som ingår i planen och för vilka viss underhållsskyldighet finns fastställd, uppfyller villkoren i gällande laga syneförrättning.

Synemännen påpekar att vid åsträcka som ingår i laga syneförrättning avgör markavvattningsföretagets styrelse om underhållsarbetet skall utföras i markavvattningsföretagets regi eller om detta skall överlämnas till vattenförbundet. På sträckor där det inte finns laga syneförrättning skall vattenförbundet vid utförande av underhåll begära tillstånd av vederbörande markägare att ta i anspråk erforderlig mark för underhållsarbetets genomförande. Synemännen erinrar också om att tillstånd enligt vattenlagen kan erfordras för gräv- maskinsarbeten pga risken för skada på allmänt eller enskilt intresse vid åtgärder på sträcka där det saknas föreskrifter om åfårens lagliga utseende.

För Sävjaån gäller att Fyrisåns vattenförbunds underhållsverksamhet inte omfattar de delar som handhas av Sävjaåns vattendragsförbund. Gällande avtal om vattendragsförbundets fortsatta verksamhet, tillsammans med avtalat underhållsbidrag från Uppsala kommun, liksom vattenvårdsförbundets löfte om samarbete är enligt synemännens uppfattning tillräcklig garanti för underhållet på aktuella sträckor. I händelse av framtida avtalslöst tillstånd må på ansökan av part prövas villkoren för intagande i Fyrisåns vattenförbund av ifrågavarande delar av Sävjaån.

3. Vattenhushållning

Synemännens överväganden

De lokala förutsättningarna i Fyrisån medför att begreppet vattenhushållning bättre än vattenreglering beskriver aktuell verksamhetsgren.

Uppsala yrkar att verksamhetsgrenen inte skall inkräkta på kommunens regleringsrätter. Synemännen bedömer att Uppsalas andel i verksamheten blir så stor att nämnvärda åtgärder inte kan genomdrivas mot kommunens vilja. Härtill kommer att alla större förändringar måste föregås av prövning i vattendomstol, varvid kommunen har rätt att bevaka sina intressen. Förbundsbyggnaden syftar dock till att interna meningsmotsättningar skall kunna biläggas inom förbundet innan ansökan inges till vattendomstolen.

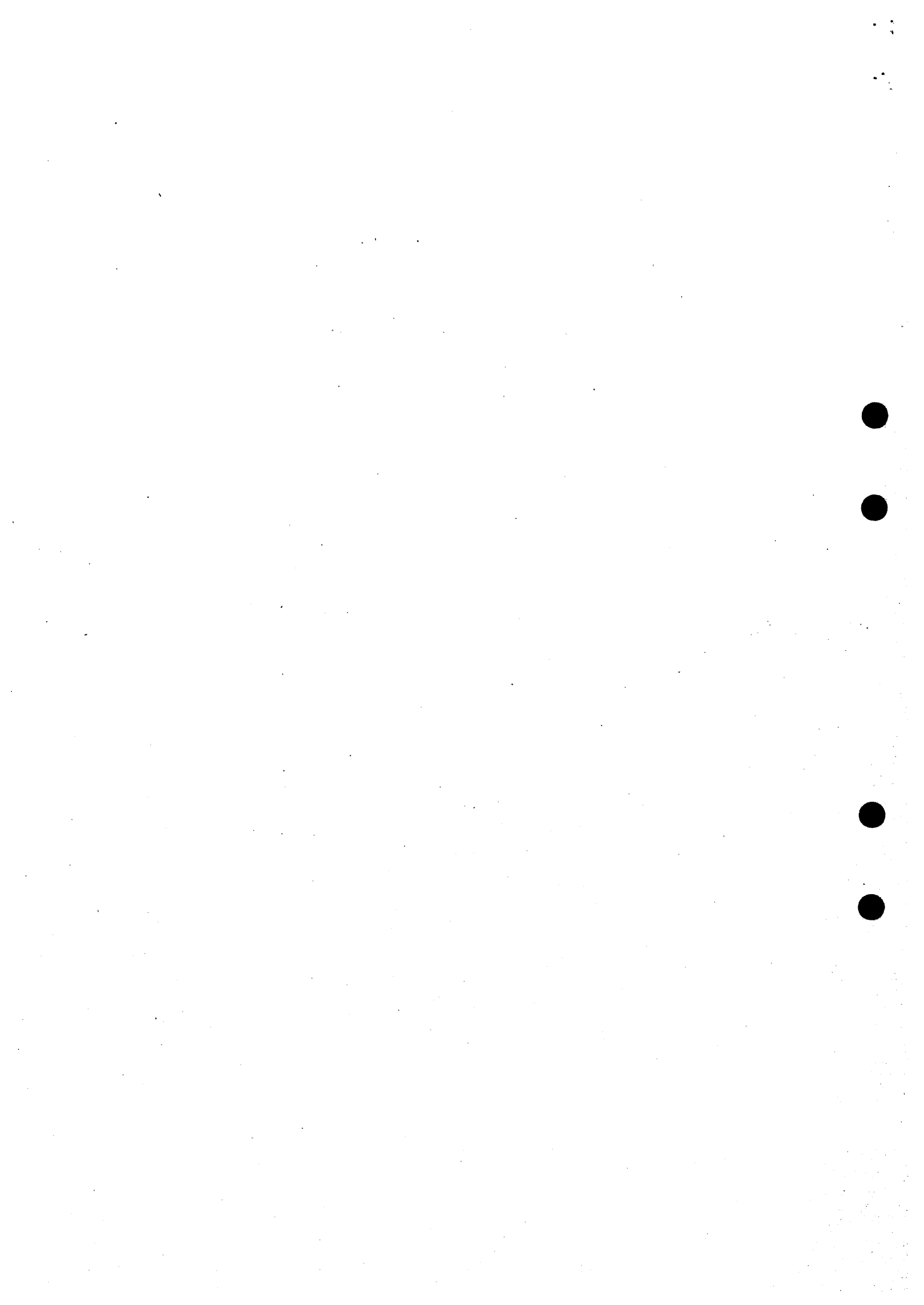
Tidigare utredningar har visat att det finns små möjligheter att till rimlig kostnad reglera högvattenföringen i Fyrisån och dess bivattendrag. Detta gör det emellertid inte ointressant att bibehålla de anordningar som finns för att reglera avrinningen och att undersöka möjligheter till förbättring. En jämnare vattenföring skulle vara till gagn för alla intressenter. Översvämningensriskerna bör om möjligt minskas men framför allt bör minimivattenföringen ökas.

Härtill bör även utredas möjligheten att undvika allt för låga vattenföringar bl a genom att tidsmässigt studera inverkan av Uppsalas vattenuttag och vattenöverledning samt uttagen för jordbruksbevattning. Det kan inte uteslutas att den under senare år blygsamma bevattningen skall kunna balanseras så att nedströmseffekterna blir obetydliga.

Östhammars kommun planerar höja Dannemorasjön med fast damm och ändra regleringarna i Hammardammen och Slagsmyren. Detta kan få negativa konsekvenser för nedströmsförhållandena. Samråd och anpassning föreslås.

Synemännens beslut

Fyrisåns vattenförbund skall som en verksamhetsgren arbeta för en bättre vattenhushållning bl a genom prognoser för vattenöverledning, infiltration och bevattning samt verka för att de anordningar som finns för vattenreglering underhålles och utnyttjas på lämpligaste sätt. Förbundet skall utreda möjligheten till nya eller ändrade regleringar samt, där detta är motiverat, ansöka hos vattendomstolen om erforderliga regleringstillstånd.

MEDLEMSKRETSEN

1. Inledning

Medlemskap i ett vattenförbund kan vara av två slag: obligatoriskt eller frivilligt.

Medlemskap i Fyrisåns vattenförbund bedöms kunna ifrågakomma för följande kategorier av intressenter:

Kommuner (obligatoriskt och/eller frivilligt medlemskap).

Industrier med tillstånd enligt miljöskyddslagen (obligatoriskt medlemskap).

Markavvattningsföretag, bildade genom laga syneförrättning (obligatoriskt medlemskap).

Bevattningsföretag, bevattnare med tillstånd enligt vattenlagen (obligatoriskt medlemskap).

Sammanslutningar av fiskerättsägare (frivilligt medlemskap).

Det får påpekas att endast en del av dem som ålägges obligatoriskt medlemskap nu kommer att åläggas andelstal (kostnadsandel) i någon av de aktiviteter som föreskrives i de olika verksamhetsgrenarna.

2. Kommuner

De kommuner, som finnas inom Fyrisåns avrinningsområde och som direkt kan anses vara kvalificerade för obligatoriskt medlemskap, är Uppsala, Tierp och Östhammar. Samtliga dessa har förklarat sig villiga att ingå i förbundet.

Perifert berörs även Heby, Norrtälje och Sigtuna kommuner. Då några kommunala avloppsutsläpp till Fyrisåns avrinningsområde icke förekommer från dessa kommuner och då mycket begränsade delar beröres har de icke ansetts böra bli obligatoriska medlemmar. De kan ingå som frivilliga medlemmar.

Synemännens beslut

Uppsala, Tierps och Östhammars kommuner skall vara medlemmar i Fyrisåns vattenförbund med obligatoriskt medlemskap.

3. Industrier m m

Av bil 6 framgår - förutom kommunala reningsverk - vilka industriföretag och andra inrättningar som medgetts rätt att utnyttja Fyrisån eller dess biflöden. Flera av dessa företag skall uppfylla villkor som angetts av tillsynsmyndigheten vid länsstyrelsen i Uppsala län.

Samtliga i bil 6 redovisade företag kan vara medlemmar i vattenförbundet.

Synemännens beslut

Sängfabriken i Örbyhus AB, Fagersta Seco AB, Dannemora gruvor AB, ABA of Sweden AB, Prometek AB, Pharmacia AB, Uppsala Energi AB, Österby gjuteri AB, Mälarskog Industri AB och Sveriges Lantbruksuniversitet skall vara medlemmar i Fyrisåns vattenförbund med obligatoriskt medlemskap.

Övriga i bil 6 uppräknade företag - liksom företag med större utsläpp anslutna till kommunalt reningsverk - kan efter ansökan bli frivilliga medlemmar.

4. Markavvattningsföretag

Synemännens överväganden

I bilaga 4 har förtecknats de företag som underrättats om förrättningen och som även kan vara medlemmar i vattenförbundet. Vissa av dessa är dock så små eller så belägna att de åtminstone tillsvidare bedömts inte behöva bli obligatoriska medlemmar, dessa företag kan ansöka om frivilligt medlemskap.

Kretsen av obligatoriska medlemmar enligt nedan kan komma att förändras efter rensningsplanens upprättande, vid ändrade förhållanden samt när tiden uppnåtts för omprövning enl 35 § i lagen om vattenförbund.

Synemännens beslut

Följande torrlägningsföretag skall vara medlemmar av Fyrisåns vattenförbund med obligatoriskt medlemskap. Dessa företag har särskilt markerats i bilaga 4.

Bälinge mossar tf	Vendelåns vf	
Långsjöns regl f	Vendelåns årensn f	
Kiplingebergs df	Örbyhus gods-Norrby allm df	k
Marsta-Svista df	Åsby df	k
Krisslinge-Danmarks df	Hovgårdsberg-Prästgården tf	k
Tegelsmoraån vf	Viksta by df	k
Prästarby-Fillsarby df	Fasma-Sävasta df	
Toboån df	Dannemora-Vattholmaåns rf	
Lantgårdsån rensn f	Fladens sjösänkn f	
Ernevi-Bärby df	Frötuna-Karby vf	
Samnans tf	Lejstaån vf	
Lillåns vf	Lundby-Årby df	
Jumkilsån (övre) vf	Länna-Långsjöns sjösänkn f	
Östfora vf	Sävjaån-Funboån vf	
Jumkilsåns vf (Björnarbo-Sätrarna)	Övre Storåns vf	
Väster Vallby-Sämjesta df	Nedre Storån df	
Henriksbergs df	Vidboåns df	
Tomtaåns df	Södersjöns tf	
Björklingeåns df		

(k=även kloakutsläpp)

5. Bevattningsföretag

Synemännens överväganden

De i bil 7 uppräknade bevattningsföretagen har i två fall på grund av föreskrift i respektive vattendomar slutit sig samman i bevattningsföreningar. Medlemskap är en förutsättning för bevattningstillståndet. Sålunda finnes: Fyrisåns bevattningsförening med bevattnare på sträckan från Ulva till Vendelsjön och Dannemorasjön. Björklingeåns bevattningsförening längs Björklingeån.

Utan krav på sammanslutning i bevattningsförening har bevattningstillstånd lämnats till fyra bevattnare vid Junkilsån samt i Sävjaåns tillrinningsområde tre bevattnare vid Funbosjön och Lillån.

Flera av de fastigheter som erhållit tillstånd enligt vattenlagen att uttaga vatten för bevattning synes inte ha tagit sina tillstånd i anspråk. I vissa fall har de ej heller fullgjort de skyldigheter som ålagts dem, varför tillståndet förfallit. Detta gäller ett stort antal sökande uppströms Sävjaån (målet DVA 11/80) som redovisas i bil 7 e-g och som ej utfört det mätställe som förelagts dem i målet DVA 15/81.

Bevattningstillståndet i målet DVA 5/76 har upphört efter ansökan i målet DVA 32/87.

Synemännens beslut

Synemännen beslutar att de i bil 7a redovisade bevattnare, som har egna bevattningstillstånd, skall vara medlemmar i Fyrisåns vattenförbund. Bevattnare som är medlemmar i Fyrisåns bevattningsförening respektive Björklingeåns bevattningsförening anslutes via sin förening. Såvitt möjligt å-jourförd för teckning över föreningens medlemmar har anskaffats via respektive förenings ordförande, bil 7 b-d. De som enligt ovan fått tillstånd till bevattning men som inte längre utnyttjar detta må efter ansökan kunna befrias från medlemskap förutsatt att de visat att deras bevattningstillstånd upphört.

6. Dammar, regleringar m m

Synemännens överväganden

I bil 3 c redovisas befintliga dammanläggningar och regleringsanordningar m m. Innehavarna av dessa kan vara medlemmar i vattenförbundet. Vissa dammägare åläggs medlemskap även av andra skäl, detta gäller i några fall kommun, industri och markavvattningsföretag. Några dammar är så förfallna eller synes i övrigt ha så liten inverkan att deras ägare tillsvidare inte medtages i kretsen av obligatoriska medlemmar.

Synemännens beslut

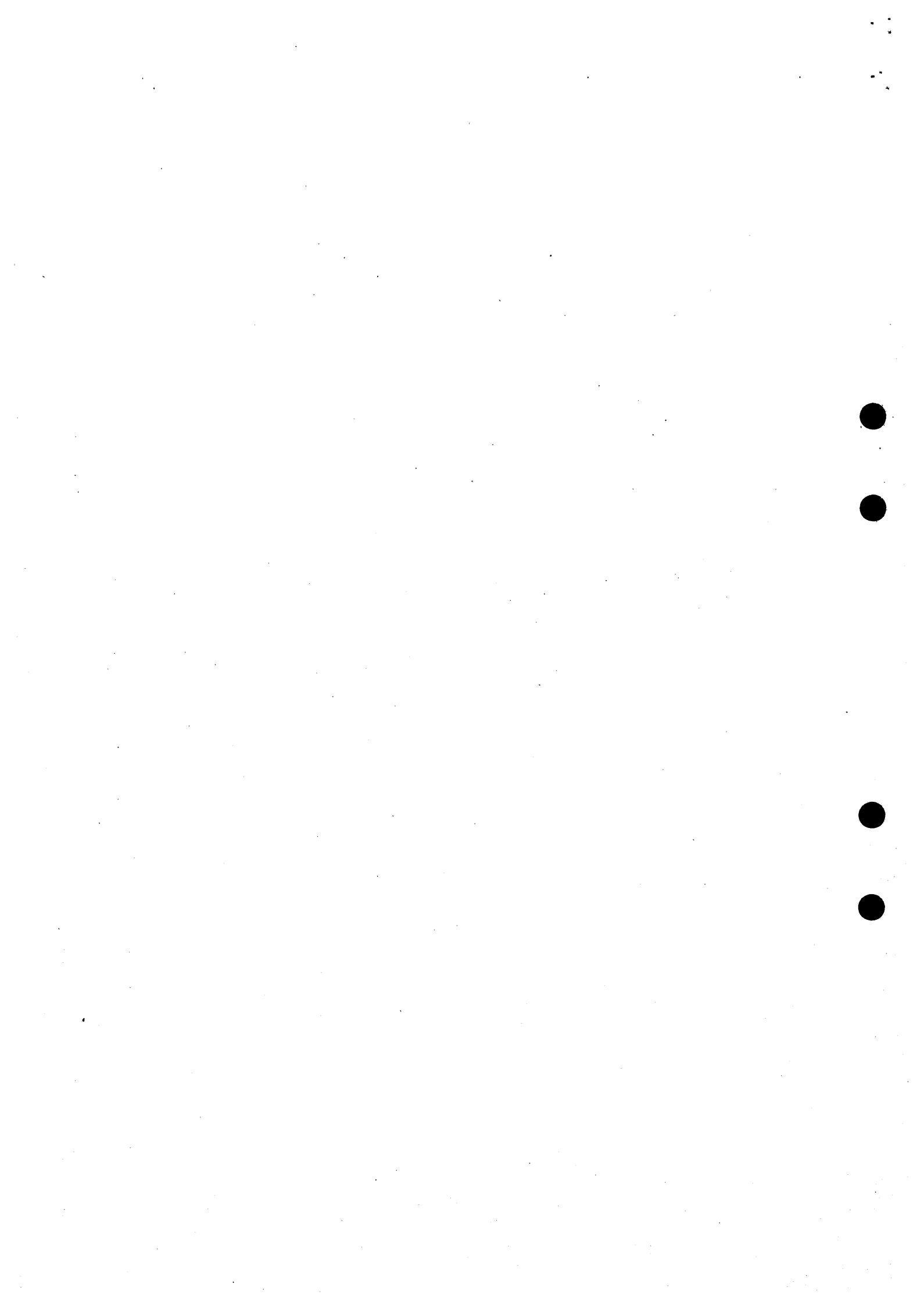
I bilaga 3 c har särskilt markerats de anläggningar vars ägare skall vara medlemmar i vattenförbundet med obligatoriskt medlemskap.

Dammägare eller regleringsinnehavare som nu ej blivit obligatoriska medlemmar kan ansöka om frivilligt medlemskap.

7. Fiske

Synemännens beslut

När fiskeorganisation önskar medlemskap skall detta skriftligt sökas hos vattenförbundet, som har att med sökanden förhandla om frivillig andel i verksamhetsgren.

FÖRBUNDSAVGIFT

Ett vattenförbund kan, enligt 8 § lagen om vattenförbund, ta ut en förbundsavgift av medlemmarna för att täcka de allmänna förvaltningskostnaderna.

Med allmänna förvaltningskostnader avses arvoden åt styrelseledamöter samt kostnader för t ex skrivpersonal och eventuell kontorsutrustning, porto, telefon osv (se prop 1975/76:215 s 101). Det ankommer på förbundet självt att bestämma avgiftens storlek och om någon gradering skall göras mellan olika kategorier av medlemmar. Förbundsavgift skall betalas också av de frivilliga medlemmarna.

Av vad som sagts ovan framgår att frågan om förbundsavgiftens storlek, inte skall fastställas i förrättningsutlåtandet utan avgöras av blivande förbundsstämmor. Emellertid anser synemännen det lämpligt att här föreslå vissa riktlinjer.

Förbundsstämman kan, som ovan nämnts, besluta om någon gradering skall göras mellan olika kategorier av medlemmar eller om alla medlemmar skall betala lika stor förbundsavgift. Enligt synemännens mening finns det i Fyrisån starka skäl för en gradering. Det kan t ex knappast anses skäligt att en enskild bevattnare skall betala en lika stor förbundsavgift som en kommun.

Synemännen rekommenderar att graderade förbundsavgifter till täckande av gemensamma kostnader baseras på gällande basbelopp (27.900:- kronor för 1989) och att det uttages grundavgift med minimum 1/100 - avrundat till helt hundratal kronor - av basbeloppet för alla små medlemmar. Större medlemmar med ensidig intresseinriktning får högre avgifter upp till 1/6-dels basbelopp medan kommunernas avgifter sättes till ett eller flera basbelopp. Följande gradering föreslås:

Bevattnare	1	100-dels basbelopp
Bevattningsförening	5-15	" " (ca $\frac{1}{2}$ avgift per medlem)
Markavvattningsföretag	1-5	" "
Vattenrättsinnehavare (dammar och fall)	1-5	" "
Industrier m fl	1-15	" "
Kommuner:		
Tierp	1	basbelopp
Östhammar	2	"
Uppsala	6	"

Förbundsavgift beräknad enligt ovan ger tillsammans 10 á 12 basbelopp. Skulle de gemensamma kostnaderna bli större får budgeten lämpligen baseras på exempelvis 1,5 basbelopp eller - beroende på omständigheterna - exempelvis att Uppsala kommun påtar sig överstigande kostnader.

Det förhållandet att en sakägare åläggs obligatoriskt medlemskap av flera skäl eller för flera anläggningar innebär i sig inte att vederbörande därför skall drabbas av en på motsvarande sätt mångdubblad medlemsavgift. Vid användande av graderade medlemsavgifter kan dock förutses att storleken på innehavet såväl till omfattning som antal kan få betydelse för graderingen.

Till förebyggande av framtida tvister vill synemännen emellertid framhålla, enligt förarbetena till lagen om vattenförbund, att de planerings- och administrationskostnader som kan hänföras till särskild verksamhetsgren inte skall bekostas av förbundsavgiften. Kostnaderna skall i stället läggas på den ifrågasvarande verksamhetsgrenen. Trots att kostnaden i första hand skall hänföras till resp verksamhetsgren erfordras en samordnad organisation som via förbundsavgifter måste ges tillräckliga resurser för att utvärdera resultat, informera, planera och bevaka förbundets intressen. Det är troligt att utomstående experter kan behöva anlitas.

Synemännen är medvetna om att det i förarbetena till lagen uttalas att intern och extern information inte är av samma intresse för alla medlemmar, varför kostnadsfördelning härför skulle kunna lösas genom frivillig överenskommelse mellan intresserade medlemmar. Synemännen anser dock att information, utvärdering av resultat, planering och intressebevakning är en gemensam angelägenhet för alla medlemmar, där dock skäligheten bjuder att - som ovan föreslagits - andelarna är graderade.

ANDELSTAL

1. Inledning

Väsentlig del av kostnaderna för ett vattenförbund är hänförliga till de olika verksamhetsgrenarna, dvs i förevarande fall recipientkontroll, vattendragsunderhåll och vattenhushållning. Kostnaderna fördelas därvid mellan medlemmarna efter andelstal (9 § lagen om vattenförbund). Andelstalen skall i samband med förbundets bildande bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn främst till vars och ens nytta eller intresse i övrigt av verksamheten eller till den omfattning i vilken han inverkar på vattenförhållandena. För olika verksamhetsgrenar måste i allmänhet bestämmas olika andelstal, och det kan ibland också vara motiverat att göra en geografisk uppdelning av verksamhetsområdet med olika andelstal för olika delar av området.

Beträffande frivilliga medlemmar gäller att deras andelstal inte får sättas högre än de själva medgett. I den mån ett visst andelstal fastställts efter åtagande är det emellertid bindande för framtiden på samma sätt som övriga andelstal.

Synemännen har funnit lämpligt att i fråga om Fyrisåns vattenförbund bestämma särskilda andelstal för varje verksamhetsgren.

2. Andelstal för recipientkontroll

Bidragspliktiga till recipientkontrollverksamhet bör i första hand vara de medlemmar med obligatoriskt medlemskap som till följd av sina utsläpp av kommunalt eller industriellt avloppsvatten föranlett behovet av en speciell recipientkontroll.

För närvarande betalar varje kommun inom sitt område kostnaden för recipientkontroll enligt länsstyrelsens program. Det synes naturligt att kommunerna med ungefär samma proportioner fördelar kostnaderna för recipientkontroll i vattenförbundets regi. Baserar man fördelningen på antalet provtagningspunkter skulle resultatet bli Uppsala 75 %, Tierp 8 % och Östhammar 17 %. Den faktiska kostnaden reduceras dock genom industriernas bidrag.

Dräneringsvatten och ytvatten från exempelvis gödslad åkerjord transporterar mycket näring till vattendrag och sjöar. De faktiska förhållandena varierar med hänsyn till sättet och tidpunkten för gödsling. Jordbrukets näringsförluster till angränsande vattendrag beror vidare på tjälens varaktighet, nederbördsmängder, dräneringens effekt och val av gröda. (De senare årens forskning inom dessa områden kan studeras i rapporter från SLU och SNV.) Emellertid gäller med nuvarande lagstiftning att jordbruk som med sin gödsling påverkar Fyrisån och dess biflöden inte torde kunna åläggas medlemskap i vattenförbundet i annat fall än att inverkan på vattenförhållandena i det enskilda fallet är av sådan omfattning att ett medlemskap blir av särskild betydelse för förbundets verksamhet. (Lagen om vattenförbund 3 § andra stycket.)

Synemännens beslut

För verksamhetsgrenen recipientkontroll fastställer synemännen de andelstal som framgår av nedanstående fördelningsslängd.

Medlem	Andelstal
<u>Kommun:</u>	
Uppsala	130
Tierp	16
Östhammar	32
<u>Företag:</u>	
Sängfabriken i Örbyhus AB	4
Fagersta-Seco AB	2
Dannemora Gruvor AB	1
Österby Gjuteri AB	1
ABA of Sweden AB	4
Mälarskog Industri AB	1
Prometek AB	4
Uppsala Energi AB	4
Pharmacia AB	2
Sveriges Lantbruksuniversitet	3
Summa andelar	204

Vid ändring av en medlems andelstal eller vid anslutning av ny medlem förändras inte andelstalet för övriga medlemmar.

3. Andelstal för vattendragsunderhåll

Synemännens överväganden

Synemännens beslut med avseende på denna verksamhetsgren innebär att vattenförbundet skall låta utföra eller samordna rensning och vegetationsbekämpning i Fyrisån och dess större bivattendrag i enlighet med en av förbundet upprättad underhållsplan.

De medlemskategorier i vattenförbundet som bör förpliktas bidra till kostnaderna för ifrågavarande verksamhetsgren är kommuner, industrier med betydande utsläpp av näringsrikt avloppsvatten samt vissa markavvattningsföretag.

Utsläpp av kommunalt avloppsvatten som väsentligt påverkar underhållet av åfårorna genom att öka tillförseln av växtnäringsämnen och medför ökad växtlighet och avlagring av sediment förekommer framför allt på följande platser:

Uppsala:	Uppsala tätort
"	Björklinge-Lövstalöt
"	Skyttorp-Vattholma-Storvreta
"	Länna-Gunsta-Gåvsta
Tierp:	Örbyhus
"	Tobo
Östhammar:	Österbybruk

Övriga kommunala avloppsutsläpp är av mindre omfattning och får anses inräknade i de andelstal som bestämmas för resp kommun.

De befintliga industrierna torde inte i någon stor utsträckning påverka växtligheten och avlagringarna i de här aktuella åfårorna. Industriernas andel i vattendragsunderhåll bör därför tills vidare sättas lika med 0. I varje fall tills senare utredningar eller ändrade förhållanden motiverar något annat.

Beträffande markavvattningsföretagen gäller att dessa är skyldiga svara för underhållet på de sträckor som omfattas av ifrågavarande laga syneförrättning. Denna skyldighet kvarstår även efter tillkomsten av vattenförbundet. I flertalet fall är markavvattningsföretagets underhåll inte i påtaglig grad fördyrat av avloppsutsläpp från kommuner eller industrier. Sådana markavvattningsföretag kan inte påräkna något underhållsbidrag från vattenförbundet.

I Fyrisån har under ett flertal år utförts vegetationsbekämpning i kommunal regi. Kostnaden härför har stannat på kommunerna utom i tre fall där markavvattningsföretag bidragit med ca 20% av kostnaden inom de sträckor som ingår i respektive laga syneförrättning. Enligt synemännens bedömning har den blygsamma andelen för dessa markavvattningsföretag inte bestämts med hänsyn till dominerande stora avloppsutsläpp - utan har i stället föranletts av att kommunerna ensamma fått bära hela kostnaden på närliggande underhållssträckor, där laga syneförrättning saknas. För undanröjande av framtida missförstånd vill synemännen förutskicka, att när det i en framtid kan bli aktuellt med grävmaskinsrensning - inom de ovan nämnda tre laga syneföretag som vegetationsbekämpats - håller synemännen för troligt att kostnaden helt eller till största delen kommer att kvarligga på ifrågavarande markavvattningsföretag.

Synemännens beslut.

För verksamhetsgrenen vattendragsunderhåll gäller att underhållsplan skall upprättas för de åfåror där förbundet vid närmare utredning finner sig ha intresse av att underhåll sker. Det kan även vara motiverat att i planen skilja på grävmaskinsrensning och vegetationsbekämpning. Kostnaden för upprättande av underhållsplanen skall fördelas med 79% på Uppsala kommun, 7% på Tierp och 14% på Östhammars kommun. Det förutsättes att underhållsplanen kan komma att efter behov omarbetas, utvidgas eller inskränkas.

Fördelningen av kostnaderna för underhållsplanens genomförande skall ske efter frivillig överenskommelse mellan dem som har intresse av visst underhåll - eller vid brist härpå enligt ovan angivna procenttal eller i enlighet med andelstal som på ansökan av part bestämmes vid ny förrättning enligt lagen om vattenförbund. Som tillägg härtill gäller i avvaktan på överenskommelse eller beslut enligt ovan de särskilda villkor som nedan anges för de tre markavvattningsföretag som redan tidigare bidragit till kostnaden för vegetationsbekämpning.

Dannemora-Vattholmaåns rensningsföretag, Vendelåns vattenavledningsföretag och Vendelåns årensningföretag skall tillsvidare bidra med 20% av kostnaden för vegetationsbekämpning på de sträckor som ingår i respektive företag.

Intill dess underhållsplan fastställts utför vattenförbundet vegetationsbekämpning på åsträckor som redan tidigare vegetationsbekämpats. Vidare utför vattenförbundet eventuellt övrigt underhåll där akut behov uppkommer.

Kostnaden för sådant underhåll fördelas vid brist på frivillig överenskommelse mellan kommunerna enligt ovan angivna procenttal.

Kostnad för underhåll på sträckor som handhas av Sävjaåns vattendragsförbund ligger utanför Fyrisåns vattenförbunds underhållsverksamhet.

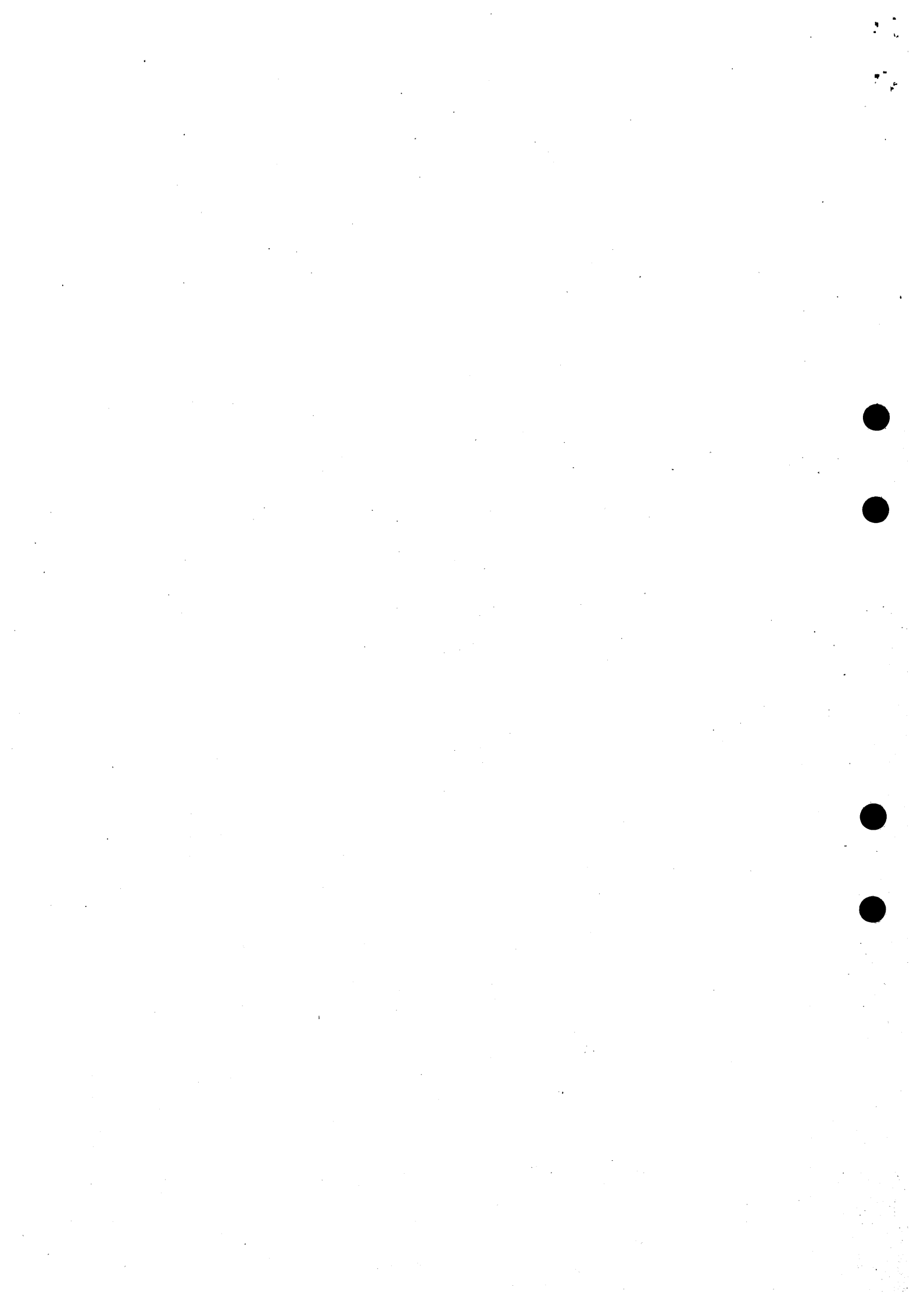
4. Andelstal för vattenhushållning.

Ändamålet med denna verksamhetsgren är att förbundet här skall verka för en ändamålsenlig hushållning med vattnet i Fyrisån och dess biflöden.

Synemännens beslut

För verksamhetsgrenen vattenhushållning skall gälla andelstalen Uppsala kommun 79 %, Tierp 7 % och Östhammar 14 %.

Om verksamheten utvecklas så att nytta uppstår för andra medlemmar - främst jordbruksbevattnare - skall vid brist på frivilliga överenskommelser nya andelstal bestämmas, varvid skall förfaras på sätt som redovisas i följande avsnitt.

ÄNDRING AV ANDELSTAL, NY FÖRRÄTTNING M M

Synemännens överväganden

Fördelningen av kostnaderna inom verksamhetsgren kan behöva justeras till följd av ändrade förhållanden eller som resultat av verkställda utredningar. Lagen om vattenförbund anvisar för dylika justeringar i första hand prövning vid ny förrättning (35 §).

Om samtliga medlemmar av förbundet kan träffa överenskommelse om en viss ändring, behövs ingen ny förrättning, men överenskommelsen skall godkännas av en av länsstyrelsen förordnad förrättningsman. Skall ny medlem anslutas fordras dessutom att denne biträtt överenskommelsen (36 §).

Enligt synemännens mening torde det kunna inträffa att de medlemmar som skall betala för viss verksamhetsgren blir överens om en ändrad kostnadsfördelning. Att i sådant fall kräva dels att alla andra medlemmar av vattenförbundet godkänner överenskommelsen, dels att denna granskas och godkännes av en förrättningsman måste innebära en onödigt tungrodd beslutsordning. Det bör i stället kunna överlämnas till de betalande medlemmarna, om de är ense, att själva besluta i frågan och därefter via vattenvårdsförbundets styrelse underrätta de myndigheter som anges i 36 § i lagen om vattenförbund.

Vid bestämmande av tid efter vilken omprövning får ske har synemännen funnit att denna bör sättas kort eftersom förbundets verksamhet till stor del bygger på utredningar vars resultat inte kan överblickas.

Synemännens beslut

När betalande parter är ense i fråga om ändrad kostnadsfördelning hänvisar synemännen till det förenklade förfaringssätt som anges ovan.

Vid fråga om ändrade förhållanden får ny förrättning äga rum i enlighet med 35 § i lagen om vattenförbund. Enligt samma paragraf får - även om ändrade förhållanden ej inträtt - omprövning ske efter viss tid och denna tid utgått. Denna tid bestämmes till tre år efter det att denna förrättning vunnit laga kraft.

När utredning som ingår i verksamhetsgren färdigställts är detta att hänföra till sådana ändrade förhållanden att ny förrättning får äga rum exempelvis för fastställelse av nya andelstal.

VATTENFÖRBUNDETS ORGANISATION

När beslut om bildande av vattenförbund vunnit laga kraft, skall förrättningsmannen kalla till sammanträde där medlemmarna utser styrelse och antar stadgar. Här gäller om vattenförbundets organisation m m bestämmelserna i 28-34 §§ i lagen om vattenförbund samt - på grund av hänvisningar i 29 och 33 §§ - ett flertal stagdanden i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter i tillämpliga delar.

FÖRRÄTTNINGSKOSTNADERNA

Kostnaderna för denna förrättning förskotteras av Uppsala kommun, som enligt 10 § ansökt om förordnande av förrättningsman.

Enligt 24 § första stycket skall förrättningskostnaderna, om beslut om förbunds bildning meddelas, fördelas mellan medlemmarna efter vad som är skäligt.

Synemännens överväganden

Förbundet tillkommer som en allmän angelägenhet som berör stora delar av respektive kommun och dess innevånare varför förrättningskostnaderna lämpligen bör betalas av kommunerna.

Synemännens beslut

När beslut om bildande av vattenförbund vunnit laga kraft skall förrättningskostnaderna fördelas mellan kommunerna. Uppsala kommun skall av utlagda medel återfå från Tierps kommun 7 % och Östhammars kommun 14 %.

AKTFÖRVARARE

De till förrättningen hörande handlingarna hålls i avskrift tillgängliga för granskning på kommunkanslierna i Uppsala, Tierp och Östhammar.

YRKANDEN

Yrkanden som framställts under förrättningen, men ej behandlats i detta utlåtande, föranleder inte någon synemännens åtgärd.

VERKSTÄLLIGHET

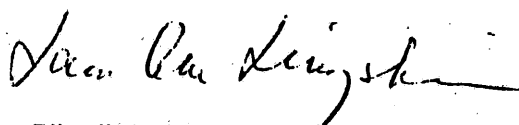
Om talan mot detta utlåtande inte förs inom tid som anges nedan, skall vid utlåtandet bero och det går i verkställighet i den ordning som finns stadgad för lagakraftägande dom.

BESVÄRSHÄNVISNING

Talan mot detta utlåtande kan föras genom besvär till Stockholms Tingsrätt, Vattendomstolen, Box 8307, 104 20 Stockholm. Besvären skall ha inkommit till vattendomstolen inom fyra veckor från denna dag då förrättningen förklarats avslutad.

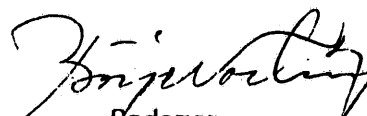
I besvären skall klaganden fullständigt ange sina påståenden och skälen därtill. De handlingar som klaganden vill åberopa till stöd för ändrings-sökandet skall fogas vid besvären. Besvärshandlingarna bör inges i tre exemplar.

Uppsala 1989-02-21

Förrättningsman

Godeman

Godeman

